

M. TSHAKAJA

PALUU KOTIMAAHAN

Kerran syksyllä 1915 venäläiset poliittiset emigrantit järjestivät Genevessä suuren kokouksen, joka oli omistettu Venäjän ensimmäisen (vuoden 1905) vallankumouksen kymmenvuotispäivälle. Tähän kokoukseen kutsuttiin siihen aikaan Bernissä asuva Vladimir Iljitš, mutta hän ei voinut saapua Geneveen. Kokouksen avaaminen oli annettu minun tehtäväkseni. Pidin lyhyen avauspuheen ja ilmaisten Leninin katsomuksen siitä, mihin loppujen lopuksi tulee johtamaan imperialistinen sota, päätin puheeni silloisiin oloihin katsottuna hyvin optimistisesti.

— Loppujen lopuksi,— sanoin minä,— myös tämä iljettävä sota johtaa siihen, että vallankumouksen kipinä leimahtaa jossakin, ehkä pienessä Portugalissa taikka suurella Venäjällä. Me toivomme, että tämä „kipinä”, syttyypä se missä tahansa, leviää yleiseksi maailmanvallankumouksen paloksi.

* * *

Ei ole vaikeata käsittää bolševikki-emigranttien mielialaa, kun meille Sveitsiin saapui tieto helmi—maaliskuun vallankumouksesta Venäjällä. Kohta sen jälkeen sain Iljitšiltä postikortin, jossa hän kirjoitti: „...onnittelten Venäjän vallankumouksen johdosta. Optimisminne toteutui näin pian. Valmistaudun matkalle, pakkaan matkalaukkuja. Mitä te teette”?

Lähetin hänelle samana päivänä vastaustervehdyksen ja kirjoitin, että „minulla on matkalaukku ollut pakattuna jo viime vuodesta”, että olen joka hetki valmis matkustamaan hänen kanssaan Venäjälle.

Meidän palaamisemme järjestely jatkui monia päiviä toisaalta niiden esteiden takia, joita asettivat englantilaiset imperialistit, ja toisaalta Venäjän Väliaikaisen hallituksen ja Pietarin

eserräläis-menševistisen Neuvoston välinpitämättömän ja miltei avoimen vihamielisen suhtautumisen takia meihin. Paluu kuitenkin järjestettiin. Sain Iljitsiltä sähkeen, jossa hän kutsui minua Berniin, mistä me lähtisimme Saksan kautta Venäjälle. Saadesani sähkeen olin hyvin lähellä asemaa, junan piti kohta lähteä ja siksipä, unohtaen „viime vuonna pakatun matkalaukun”, matkustin Iljitšin luo ilman tavaroita.

Suurin osa emigrantteja suhtautui kielteisesti matkustamiseen Saksan kautta. Herkkäuskoiset henkilöt toivoivat, että Entente itse muka toimittaa meidät kotiin. Kuinkas muuten, kuuluihan Venäjä myös Ententeen! Mutta Entente lähetti vain niitä emigrantteja, jotka kannattivat sotaa, so. puolustussodan kannattajia, jotka saattoivat olla sille hyödyksi. Nimenomaan siksi Iljitš muiden bolševikkien kanssa alkoi järjestää Sveitsin sosialidemokraattisen puolueen sihteerin avulla eksteritoriaalista matkustamista Saksan kautta. Loppujen lopuksi se onnistui järjestää, ja me lähdimme Sveitsistä kokonaisena ryhmänä, monet perheineen ja lapsineen.

Pikkuporvarillinen Sveitsi, missä me olimme niin monia vuosia olleet maanpaossa, pidatti meitä muutamia tunteja Sveitsin—Saksan rajalla tarkastaen meidän tavaramme, peläten nähtävästi, ettemme me vain veisi Sveitsin „omaisuutta”.

Meidän ehdotuksestamme eräs sveitsiläinen sosialisti-internationalisti solmi Saksan hallituksen kanssa sopimuksen, jonka mukaan vaunu, jossa tulee olemaan kolmisenkymmentä emigranttia, kulkee eksteritoriaalisesti Saksan halki Itämeren rannalle asti. Eksteritoriaalisuus oli siinä, että me emme saaneet astua ulos vaunusta saksalaiselle maaperälle eivätkä saksalaiset viranomaiset saaneet tulla meidän vaunuamme eikä ottaa kosketusta meihin. Me noudatimme täydellisesti tätä ehtoa: emme poistuneet vaunusta ennen kuin olimme saapuneet meren rannalle, missä meitä oli odottamassa rahdattu laiva, ja saavuttuamme satamaan nousimme heti laivaan.

Tosin Saksassa oli yrityksiä kohdata meitä. Erittäin sitä tahtoivat Scheidemanin tapaiset „puolustussodan” kannattajat yms. He tahtoivat tunkeutua luoksemme asemilla, joilla vaunumme joutui seisomaan. Mutta Iljitšin johdolla me kieltäydyimme jyrkästi noista kohtauksista.

Matkustaessamme Saksasta Ruotsiin me Iljitšin kanssa olimme miltei koko ajan laivan kannella. Matkalla ollessa kapteenin komentosillalta laskeutui joku, en enää muista oliko se kapteenin apulainen vaiko itse kapteeni, ja tullen meidän luoksemme kysyi: „Kuka täällä on Uljanov?” Me Iljitšin kanssa loimme ilmeikkäitä silmäyksiä toisiimme: saattoi odottaa millaisia ikävyyksiä tahansa. Iljitš heti vastasi: „Mitä osiaa teillä on? Minä olen Uljanov”. Silloin merimies sanoi, että Ruotsin ran-

nalle on kokoontunut venäläisiä tovereita, ja he lähettävät radiossa tervehdyksen: „Pikaisiin näkemiin”.

Ja todellakin, heti kun laiva saapui satamaan, meidät, kuten sanotaan, ottivat syleilyynsä odottaneet toverit ja veivät aterialle. Me viivyimme siellä noin tunnin ja lähdimme heti ensimmäisellä junalla Ruotsin pääkaupunkiin Tukholmaan.

Ruotsissa meidät otettiin vastaan sydämellisesti ja vieraanvaraisesti. Siellä oli paljon venäläisiä emigrantteja. Hyvin suhtautuivat meihin myös paikalliset ruotsalaiset toverit. Tukholmassa oli keväällä 1917 kaupunginjohtajana vasemmistososiaalidemokraatti, joka oli hyvin myötätuntoinen meitä, bolševikkeja, kohtaan ja suhtautui Iljitšiin suurella kunnioituksella. Nimenomaan siitä johtui, että kun junamme saapui seuraavana päivänä Tukholmaan, meidät otettiin lämpimästi vastaan ja vietiin lepäämään ensiluokkaiseen hotelliin. Mutta lepoon ei ollut aikaa, sillä Iljitš kiirehti Venäjälle. Hän aikoi samana iltana lähteä Suomeen. Meidät Iljitšin kanssa vietiin kauppoihin tarkoituksella pukea meidät parempaan asuun, sillä täytyy tunnustaa, meillä emigranteilla, jotka elimme hyvin ahtaissa oloissa, eivät puki-meet olleet läheskään ensiluokkaisia. Sen jälkeen, kun meille oli ostettu uudet puvut, meidät vietiin juhlatilaisuuteen, johon osallistui ruotsalaisia tovereita kaupunginjohtaja mukaanluettuna. Samassa tilaisuudessa me laadimme virallisen pöytäkirjan, johon kirjoitettiin kaikki matkamme vaiheet, koska saatoimme odottaa minkälaisia kolttosia tahansa englantilaisten viranomaisten taholta, joita oli asettunut Suomen rajalle. Kaikki vanhat emigranttiasiakirjamme ja kirjeet me jätimme Tukholmaan vanhoille paikallisille asukkaille — venäläisten emigranttien tovereille.

Samana päivänä, illalla, me lähdimme Tukholmasta ja kahden päivän kuluttua saavuimme asemalle Ruotsin ja Suomen rajalla.

Meidän yllättävän nopea ilmaantumisemme lähelle vallankumouksen kynnystä, Suomen rajalle, sai Ententen asiamiehet huolestumaan. Salaamatta vihaansa, mutta rohkenematta pidättää meitä, englantilaiset santarit kevensivät sydäntään alistamalla meidät loukkaavaan ruumiintarkastukseen eri huoneissa.

Iljitš säilytti täydellisen rauhallisuuden. Huomattuaan santarien pettymyksen, kun heidän oli päästettävä meidät vapaaksi, koska he eivät mitään löytäneet, Iljitš purskahti iloiseen nauruun. Syleillen minua hän sanoi:

— Koettelemuksemme, toveri Miha, ovat päättyneet.— Olemme omalla maallamme, ja me näytämme heille, — hän heristi nyrkkiä, — että olemme ansiokkaita tulevaisuuden isäntiä.

Matkustettaessa Suomen halki Iljitš järjesti erikoislaatuisen kokouksen junassa, joka oli täpö täynnä sotilashenkilöitä. Kun Iljitš oli puhunut ja minä selittänyt, ketä me olimme, mistä olimme tulossa ja mikä on meidän ohjelmamme, monet sotamiehet rupesivat arvostelemaan ankarasti sotaa. Iljitš kuunteli erittäin tarkkaavaisesti sotamiesten puheita.

Valkeasaarelle Iljitšiä olivat saapuneet ottamaan vastaan Pietarin ja Systerpekin työläisten edustajistot. He ottivat ilolla vastaan ystävänsä ja opettajansa. Yhdessä heidän kanssaan me saavuimme Pietariin, missä huhtikuun 16 päivänä 1917 Iljitšiä odotti Suomen asemalla unohtumaton vastaanotto kansan taholta.

